

**VIRTUOOS BEDROG:
HAMPTONS „LES LIAISONS DANGEREUSES”
door de R.S.C.**

De Engelse auteur Christopher Hampton bewerkte de achttiende- eeuwse briefroman *Les Liaisons Dangereuses* van Choderlos de Laclos tot een vinnig en geestig drama. Het stuk roept een beeld op van de “mores” van de aristocratie uit een vervlogen periode maar becommentarieert via dat beeld ook de eigentijdse samenleving.

De hoofdpersonages in dit stuk zijn “virtuosen in het bedrog”: zij voeren een pervers en gevaarlijk spel op maar doen dat met zulke vanzelfsprekendheid, talent en zelfs charme dat het uiterst fascinerend is. Afgezien van de lichtvoetige, frivole sfeer kan men het effect op de toeschouwer bijna vergelijken met de aantrekkingskracht die Shakespeares superieure schurken zoals Richard III op het publiek uitoefenen.

Dat duivelse spel wordt in de eerste plaats gespeeld door de gewezen minnaars, de Marquise de Merteuil en de Vicomte de Valmont. De perverse carrousel wordt in beweging gezet door de markiezin die Valmont aanspoort om de vijftienjarige Cécile de Volanges te verleiden. Op die manier hoopt zij zich te wreken op de Comte de Gercourt, de toekomstige echtgenoot van het meisje.

Na eerst geweigerd te hebben voert Valmont zijn opdracht uit, ook al uit wraakgevoelens t.o.v. de moeder van Cécile die Valmonts ware prooi, de deugd-zame Madame de Tourvel, voor hem gewaarschuwd heeft. De markiezin belooft Valmont de genoegens van een nacht met haar indien hij erin slaagt Madame de Tourvel te veroveren. Het is deze verovering die centraal staat in het stuk en die Valmont fataal zal worden. In deze relatie verliest deze meester-acteur de controle over zijn eigen spel en wordt het hij slachtoffer van zijn eigen ware gevoelens. Hij sterft ten slotte in een absurd duel met Danceny, de jonge minnaar van de markiezin die tevens verliefd is op Cécile. Ook al is het Valmont die de show steelt, het is in feite de Markiezin die de hele tijd aan de touwtjes van de poppenkast trekt. Op nietsontziende wijze manipuleert zij de anderen.

Onder dit spel van gratie en charme gaan een verschrikkelijk cynisme en amoraliteit schuil die uiteindelijk ook zelfvernietigend blijken te zijn. Ook de Markiezin rest ten slotte maar een lege overwinning.

Les Liaisons Dangereuses door de R.S.C.: Pip Miller (*Le vicomte de Valmont*) en Jane Snowden (*La Présidente de Tourvel*)

(Foto: A. Muir.)

De Royal Shakespeare Company bracht van dit stuk in 1985 een succesrijke produktie in de regie van Howard Davies. Hamptons bewerking sleepte heel wat prijzen in de wacht, maar ook de produktie zelf kreeg de Time Out Fringe Theatre Award in 1986. Het is deze produktie, weliswaar met een nieuwe bezetting, die in oktober '94 in het Brusselse Theater 140 te gast was.

Het was een traditionele opvoering die er met eenvoudige middelen in slaagde de gepaste sfeer van frivoliteit, geestigheid en perverse wreedheid op te roepen. Het decor van Bob Crowley bestond slechts uit hoge schermen en de nodige stukken meubilair : enkele stoelen, een ledikant en een grote commode, waar niet alleen partituren maar ook lingerie uitpilden. Daarmee was meteen de toon en de sfeer aangegeven voor deze dans van verleiding en wraak. De hele set, evenals de époque-kostuums, was gekenmerkt door dezelfde frivole tinten van lichtgeel tot gebroken wit.

Het thema van het spel zelf – de personages vatten het leven en de liefde als spel op en gaan eraan tenonder – was duidelijk de sleutel van de interpretatie. De voorstelling begon met een gezelschap dat aan het kaartspel zat en eindigde er ook mee. Valmont was duidelijk een acteur die behagen schepte in zijn perverse strategieën. Pip Miller, die de rol vertolkte, suggereerde trouwens heel sterk zijn talent voor manipulatie en zijn genoeg in de macht zodat hij effectief soms aan Richard III herinnerde. Hij was overigens even cynisch als Richard. Dat zijn spel echter dodelijk is, wordt duidelijk aan het slot, wanneer hij de degens moet kruisen met Danceny. Net zoals het leven zelf voor hem “theater” was, zo ook werd dit duel als een ritueel uitgevoerd. Met een sierlijke beweging nam hij afscheid van deze wereld en van Madame de Tourvel.

Christopher Hamptons stuk kreeg in de R.S.C.-produktie een schitterende tekstzeggings, waardoor elke repliek de toeschouwer boeide. Dergelijke behandeling van de tekst zou sommigen eens moeten doen nadenken over het soms onverstaanbaar, vaak dialectisch gemompel dat steeds meer op onze scènes woekert.

Jozef DE VOS

Les Liaisons Dangereuses van Christopher Hampton door de Royal Shakespeare Company. Regie: Howard Davies ; regie van de herneming: Michael Attenborough; Decor: Bob Crowley. Opgevoerd te Brussel in het Theater 140.